

Козубовська І.В.

доктор педагогічних наук, професор
завідувач кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи
Ужгородський національний університет
м.Ужгород, Україна

Шпеник С.З.

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедра іноземних мов
Ужгородський національний університет
м.Ужгород, Україна

ВЗАЄМОДІЯ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУТІВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ У СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОМУ ЗАХИСТІ ДІТЕЙ ГРУПИ РИЗИКУ

Поняття «діти групи ризику» – дуже широке. Сюди відносяться різні категорії дітей (сироти, педагогічно занедбані, з обмеженими можливостями та ін.). Безперечно, діти, які перебувають в зоні воєнних конфліктів і зазнали насильства, моральних і фізичних травм, втратили рідних і близьких, теж відносяться до цієї групи. Відомо, що на сході України вже кілька років триває воєнний конфлікт, в результаті чого страждає мирне населення і, насамперед, діти, які потребують ефективного соціально-правового захисту.

Слід підкреслити, що ефективність соціально-правового захисту дітей групи ризику в значній мірі залежить від успішної взаємодії всіх соціальних інститутів, які покликані забезпечувати цю роботу. Оскільки значний досвід в цьому плані має Велика Британія, коротко охарактеризуємо деякі його аспекти.

Діяльність всіх інститутів у Великій Британії (державних і громадських), які працюють у сфері захисту прав та інтересів неповнолітніх, відбувається на основі тісного співробітництва і взаємодії [1;2]. Організація продуктивного співробітництва різних соціальних інститутів є необхідною умовою забезпечення нормального розвитку особистості дитини. Воно дозволяє отримати об'єктивну інформацію про дитину, опиратися в роботі з нею на її кращі риси, здібності, сприяє формуванню доброзичливих, довірливих взаємовідносин. Співробітництво передбачає активну взаємодію сторін, усвідомлення ними загальної мети і завдань і вимагає спільного визначення учасниками цілей діяльності, спільного планування роботи, розподілу сил різних інститутів у підтримці дитини відповідно з можливостями кожної із сторін, спільну оцінку результатів роботи, прогнозування нових цілей і завдань. В основі співробітництва взаємодіючих сторін в організації роботи з дітьми групи ризику повинна бути: взаємна інформованість учасників взаємодії про дитину, її взаємовідносини з ровесниками, іншими людьми; взаємодопомога,

взаємопідтримка у вирішенні проблем; зацікавленість в успішній роботі; спільний пошук способів підтримки дитини, створення умов для самореалізації її потенціалу; визначення загальних завдань і узгоджена конкретизація завдань для кожної із сторін з надання підтримки дитині.

Слід підкреслити, що ефективність співробітництва в значній мірі залежить від взаєморозуміння сторін, в свою чергу, рівень взаєморозуміння залежить від того, які цілі об'єднують взаємодіючі сторони, як ці цілі усвідомлюються учасниками взаємодії.

Основною метою всіх соціальних інститутів, які співпрацюють, є надання підтримки дитині в її соціальному становленні, подоланні труднощів, вирішенні особистісних проблем.

Зазвичай в процесі взаємодії різних соціальних інститутів доводиться вирішувати три типи завдань: 1) соціальні; 2) діагностичні; 3) практичні.

Соціальні завдання – це комплексна допомога дитині, яка перебуває у важкому становищі, корекція її взаємовідносин із середовищем, попередження можливих девіацій; створення оптимальних умов для нормального розвитку особистості дитини і формування її індивідуальності. Для того, щоб організувати ефективну і дієву систему роботи з дітьми групи ризику, необхідно добре знати цю категорію неповнолітніх: особливості прояву різних видів девіацій, статеві відмінності, особистісні індивідуальні характеристики, тобто провести комплексну психодіагностику. До завдань практичного характеру можна віднести вибір оптимальних форм взаємодії з дітьми, планування, прогнозування, контроль і корекцію спільної діяльності, розробку комплексних програм профілактичної, реабілітаційної і корекційної роботи.

Серед основних аспектів взаємодії різних інститутів вчені виокремлюють: управлінсько-координаційний, інформаційний, змістовий, комунікативний, суб'єктно-дієвий. Всі ці аспекти

чітко проявляються у взаємодії різних соціальних інститутів, які працюють з дітьми у Великій Британії. Так, в процесі взаємодії, в залежності від пріоритету завдань, які вирішуються, та чи інша організація повинна брати на себе функцію управління і координації процесу організації роботи з дітьми, які перебувають в зоні ризику. На сьогодні, як показує практика, цю функцію найдоцільніше виконувати в місті, чи районі де є спеціальні соціально-психологічні центри допомоги дітям. У Великій Британії координуючу функцію мають Департаменти соціальної роботи, які функціонують в кожному регіоні, а їх відділення в кожному місті. Оскільки в Україні немає подібного органу, координуючу функцію могли б виконувати обласні управління освіти, або Центри соціальних служб для молоді.

Інформаційний аспект взаємодії полягає в тому, що в процесі спільної роботи різних соціальних інститутів з дітьми проходить регулярний обмін інформацією, без якого неможлива організація ефективної системи профілактичної, реабілітаційної і корекційної роботи. Обмін інформацією здійснюється між окремими інститутами виховання, усередині самих інститутів, між окремими учасниками процесу взаємодії, що дає можливість коригувати процес організації роботи.

На основі взаємодії різних інститутів виховання виробляється той варіант, який реалізується всіма інститутами в процесі організації роботи з девіантними дітьми, і ті варіативні форми, які реалізуються різними інститутами в залежності від завдань і проблем, які вони вирішують.

Суб'єктно-діяльнісний аспект взаємодії зв'язаний з реалізацією суб'єкт-суб'єктного підходу, який полягає в тому, що кожний соціальний інститут виступає як активний суб'єкт процесу взаємодії. Активними суб'єктами взаємодії виступають також діти, по відношенню до яких

реалізується комплекс профілактичних, реабілітаційних і корекційних заходів. Тільки в цьому випадку процес взаємодії буде ефективний.

Ефективність захисту неповнолітнього в значній мірі залежить від швидкості реакції на інформацію про те, що дитина може перебувати в становищі ризику. Агентства в таких випадках, координують свою діяльність так, щоб вони не дублювали одне одного, могли розгорнути свою специфічну діяльність, оцінити ситуацію таким чином, щоб якомога менше травмувати дитину. Представники громадськості та професіонали, налагоджуючи контакт з дитиною, її батьками, близькими повинні забезпечити кваліфікований, інтегрований і тактовний підхід, який має на меті, в першу чергу, добробут і благополуччя дитини.

Найбільш важлива роль у соціально-правовому захисті дітей належить департаменту соціальної роботи. Тут ведеться спеціальний реєстр скривджених та занедбаних дітей або тих, які перебувають в ризику насильства. Метою реєстру є забезпечити: а) всі відповідні агентства доступом до центрального реєстру дітей, чия безпека є предметом серйозного професійного вивчення; б) інформацією всіх зацікавлених осіб про тих дітей в регіоні, які в даний момент вже є занесеними в реєстр; г) статистичну інформацію, яка допомагає планувати та управляти ресурсами. Реєстр – це комп'ютерний облік, частина інтегрованої індексної системи клієнта, яка дозволяє швидкий перехресний доступ до інформації. Хоча існує зв'язок з центральною системою, інформація з реєстру дітей, які потребують опіки, зберігається окремо в комп'ютерній системі. Доступ до цієї частини системи є обмеженим, таким чином охороняється конфіденційність клієнтів. Функціонує система реєстрації викликів інформації про клієнта, щоб гарантувати законність запитів.

Список використаних джерел

1. Working Together. Home Office. Department of Health, Department of Education and Science. – London:HMSO, 1991. – 112p.
2. Bryer K. Planning in Child Care/ K.Bryer. – London: BAAF, 1998. – 203p.